

NIE KAŻ MU LICZYĆ · MATURA USTNA Z POLSKIEGO

Pytania jawne bez stresu

6 pytań CKE na maturę 2029, 2030 i 2031.
Do każdego karta-ściąga i wypowiedź wzorcowa.

Przedwiośnie

- Teza i mapa wypowiedzi z czasem mówienia
- 3 konteksty do wyboru i jak je powiązać
- Sceny-klucze, żeby uniknąć błędu kardynalnego
- Wypowiedź wzorcowa na ok. 4 minuty
- Pytania komisji, także o refleksję własną
- Okienka powtórek i zwroty na egzamin

PYTANIE

50

Przedwiośnie · Stefan Żeromski · Dwudziestolecie

Podziały społeczne jako źródło konfliktów.

POWTÓRKI

- ☐ 1. dzień
☐ 3. dzień
☐ 7. dzień
☐ przed maturą

Podziały społeczne jako źródło konfliktów. Omów zagadnienie na podstawie Przedwiosnia Stefana Żeromskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

TEZA: POWIEDZ JĄ W PIERWSZEJ MINUCIE

„Przedwiośnie” pokazuje, że podziały społeczne, narodowe i klasowe, są źródłem najostrzejszych konfliktów: rzezi w Baku, rewolucji, nienawiści między dworem a wsią i ulicznych starć w Warszawie. Żeromski ostrzega, że jeśli niepodległa Polska nie zmniejszy tych podziałów, konflikt wybuchnie.

MAPA WYPOWIEDZI

ŁĄCZNIE OK. 3:25 MIN

- Wstęp**
0:00–0:43

Cezary Baryka przechodzi przez trzy światy: rewolucyjne Baku, ziemiański dwór i biedną Warszawę. W każdym widzi, jak podziały rodzą przemoc.
- Argument 1**
0:43–1:30

Baku (cz. I): rewolucja zabiera Barykom majątek, a w 1918 r. Ormianie i Tatarzy mordują się nawzajem; Cezary pod przymusem grzebie zabitych. Podziały narodowe i klasowe zamieniają się w rzeź.
- Argument 2**
1:30–2:19

Polska (cz. II–III): w Nawłoci dwór bawi się, a parobcy żyją w biedzie. Ziemianka z Kresów nienawidzi chłopów, a Cezary odpowiada, że dziedziców karano za to, że byli „zdziercami i katami parobków”. W Warszawie bieda robotników prowadzi do marszu na Belweder i starcia z wojskiem.
- Kontekst**
2:19–2:58

„Wesele” Wyspiańskiego: inteligencja i chłopci bawią się razem, ale dzieli ich pamięć rabacji 1846 r. Podział społeczny uniemożliwia wspólny czyn.
- Zakończenie**
2:58–3:25

Żeromski pokazuje, że podziały społeczne nie znikają same. Niepodległość bez sprawiedliwości społecznej grozi kolejnym wybuchem.

SŁOWA-KLUCZE DO NOTATKI

- Baku: Ormianie i Tatarzy rewolucja i majątki
dwór a czworaki Nawłoc „kat parobków”
bieda robotników Gajowiec i Lulek marsz na Belweder

UWAGA, PUŁAPKA

Rzeź w Baku to konflikt Ormian i Tatarów (azerbejdżańskich), a nie Polaków. Marsz na Belweder to demonstracja robotnicza, której wynik jest w powieści otwarty.

KONTEKSTY DO WYBORU (WYBIERZ JEDEN)

LITERACKI „Wesele” – Stanisław Wyspiański

Dwór i wieś: wspólna zabawa, a pod spodem nieufność i pamięć krwi z 1846 r.

HISTORYCZNY Konflikty społeczne w II RP (strajki, reforma rolna)

Głód ziemi na wsi i bieda robotników jako źródło napięć w latach 20.

LITERACKI „Chłopi” – Władysław S. Reymont

Spór chłopów z dworem o las: konflikt o ziemię i prawa.

PYTANIA KOMISJI: PRZECWICZ ODPOWIEDŹ NA GŁOS

1. **Kto w powieści jest winny konfliktów: bogaci czy biedni?**
Żeromski nie wskazuje jednej strony, ale najsurowiej ocenia obojętność bogatych wobec nędzy.
2. **Czy Cezary staje po którejś stronie?**
Krytykuje dwór i Gajowca, nie ufa komunistom; na końcu idzie na czele robotników, ale to raczej gest niż program.
3. **Jakie podziały społeczne widzisz dziś?**
Refleksja własna: majątek, miejsce zamieszkania, poglądy, dostęp do edukacji. Jak je zmniejszać?

PYTANIE 50 · WYPOWIEDŹ WZORCOWA

Podziały społeczne jako źródło konfliktów.

359 słów
ok. 3:25 min mówienia

Przeczytaj na głos z zegarkiem, potem opowiedz to samo **własnymi słowami**. Nie ucz się na pamięć: zapamiętaj kolejność części i jedno zdanie z każdej.

Wstęp

76 słów

Zagadnienie, które omówię, to podziały społeczne jako źródło konfliktów. Odwołam się do „Przedwiośnia” Stefana Żeromskiego. Uważam, że powieść pokazuje, iż podziały społeczne, narodowe i klasowe, są źródłem najostrzejszych konfliktów: rzezi w Baku, rewolucji, nienawiści między dworem a wsią i ulicznych starć w Warszawie. Żeromski ostrzega, że jeśli niepodległa Polska nie zmniejszy tych podziałów, konflikt wybuchnie. Cezary Baryka przechodzi przez trzy światy: rewolucyjne Baku, ziemiański dwór i biedną Warszawę, i w każdym widzi, jak podziały rodzą przemoc.

Argument 1

82 słów

Najpierw Baku. Rewolucja odbiera rodzinie Baryków majątek, a robotnicy i biedota przejmują władzę nad dawnymi właścicielami. W marcu 1918 roku w mieście wybucha konflikt narodowy: Ormianie i Tatarzy mordują się nawzajem, a krew płynie ulicami. Cezary pod przymusem wozi i grzebie zwłoki zabitych. Podziały, które wcześniej istniały po cichu, nagle zamieniają się w rzeź. Żeromski pokazuje, że gdy nienawiść między grupami społecznymi i narodowymi narasta latami, wystarczy iskra, by doszło do tragedii. Tak zaczyna się droga Cezarego do zrozumienia, czym są podziały.

Argument 2

86 słów

W Polsce podziały są mniej krwawe, ale równie wyraźne. W Nawłoci ziemianie bawią się, polują i flirtują, a parobcy żyją w biedzie, której dwór nie zauważa. Gdy młoda ziemianka z Kresów opowiada Cezaremu, jak chłopci wyrzucili jej rodzinę z majątku, i mówi o swojej nienawiści, Cezary odpowiada, że dziedziców karano także za to, że byli zdziercami i katami parobków. W Warszawie bieda bezrobotnych i strajkujących robotników prowadzi do wielkiej manifestacji pod Belweder. Na końcu powieści tłum staje naprzeciw muru żołnierzy, a Cezary idzie na jego czele.

Kontekst

69 słów

Kontekstem jest „Wesele” Stanisława Wyspiańskiego. Inteligencja i chłopci bawią się razem na weselu w Bronowicach, ale się nie rozumieją, a między nimi stoi pamięć rabacji z 1846 roku, którą przypomina Upiór Szeli. Wyspiański pokazuje, że podział społeczny uniemożliwia wspólny czyn. Żeromski, pisząc ćwierć wieku później, pokazuje, że niepodległość tych podziałów nie zlikwidowała, a w nowych warunkach mogą one doprowadzić do rewolucji. Problem się zmienia, ale mechanizm zostaje ten sam.

Zakończenie

46 słów

Podsumowując: „Przedwiośnie” pokazuje, że podziały społeczne nie znikają same, a jeśli państwo je ignoruje, prowadzą do przemocy. Niepodległość bez sprawiedliwości społecznej grozi kolejnym wybuchem, czego zapowiedzią jest otwarte zakończenie powieści. Moim zdaniem to przesłanie jest bardzo aktualne. Społeczeństwo, które nie dostrzega nierówności, samo przygotowuje sobie konflikt.

MOJA WERSJA: HASŁA, WŁASNY PRZYKŁAD, INNY KONTEKST
